

HISTORISK-TOPOGRAFISK TECKNING

TILL

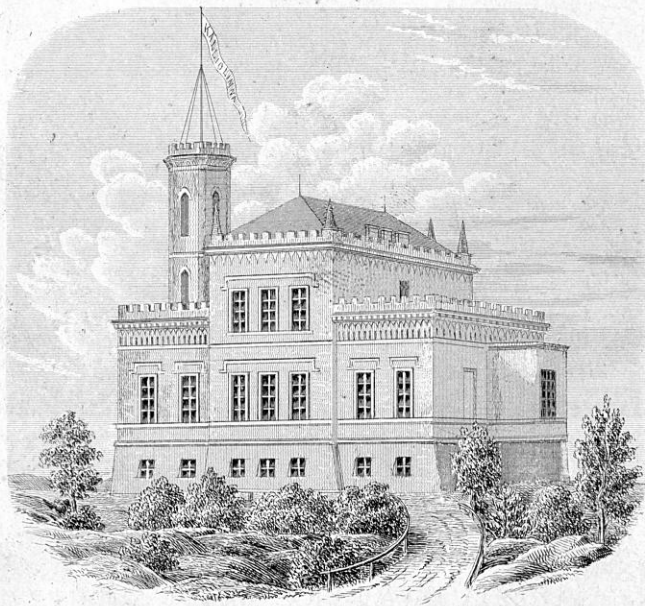
PANORAMA

af

HELSINGFORS

AF

F. BERNDTSON.

HELSINGFORS.

1847.

HISTORISK-TOPOGRAFISK TECKNING

till

PANORAMA AF HELSINGFORS

af

F. Berndtson.

Helsingfors,

J. C. Frenckell & Son,

1847.

Imprimatur: F. Granbom.

All ära stäld på skryt, köpt eller ärfd,
Är tom och falsk, — — den sanna är, förvärfd.

NYBOM.

Det var ej så längesedan vårt i ett stilla, aflägs-
set hörn af norden belägna Finland för det öfriga
Europa utgjorde en terra incognita, befolkad af
menniskor i björnskinnspekar och lappmuddar, men-
niskor, som kände till parisiska moder lika litet
som tyska böcker, och som vid åsynen af en ång-
maskin skulle hafva tagit till fötterna af förskräc-
kelse. Man föreställde sig utomlands, att här herr-
skade ett evigt mörker, att vi här hade, såsom en
fransman engång uttryckte sig, åtta månader vinter
och fyra månader kallt, med ett ord, att ingen
med europeisk bildning och europeiska vanor hos
oss kunde uthärda. Tillochmed våra naboer, Sven-
skarna, ehuru i långliga tider med Finland de-
lande ödets skiftande lotter, förrådde, ännu för
några tiotal af år sedan, i allmänhet en så mär-
kelig okunnighet om alla våra inre förhållanden,
om seder, bildning, språk och literatur, att det

skulle hafva sett ut som glömska och likgiltighet, ifall ej då och då en och annan poetisk stämma höjt sig och ropat öfver östersjöns vågor: "O Finland, trohets hem!" — Ännu i dag träffar man på de mest skefva föreställningar om Suomi och dess folk, och för den stora mängden torde Finland vara ett blott sagoland, fullt af trolldom, köld och mörker.

Saken är den, att Finnarna aldrig varit svaga för att göra mycken affär af sig. Hvarken i politik, bildning eller literatur hafva de haft anspråk att framträda såsom sakförare. Trygg och stilla har nationen intagit sin obemärkta plats bland samhällen, och med lugna, men fasta steg har den följt med tidens mångfaldiga hvälfningar. Lärt och pröfvat har han mycket, likasom han äfven mycket pröfvats. Till skämtets och stundens lysande idrotter uppfostrades han icke, ty dertill har han pröfvat lifvets allvar förmycket, men för sin Gud, sin Furste och sina fäders land har han ett varmt och redligt hjerta, en stark och idog hand, en klar och djup tanke; och detta är dock något. I stilla harmoni med sig sjelft och med den natur, af hvilken det omgifves, ägde det finska folket få och lätt tillfredsställda behof, och derföre kunde de lysande byten, den yttre herrlighet, om hvilken andra nationer under blodiga

strider sletos, för det ej erbjuda några lockelser. Finnes det då intet annat stort och skönt och ädelt, än ett yttre namn, på hvilket strider, hvälfningar, makten och politiken tryckt sin blodiga glans?

Men en ny tidpunkt har nu inträdt för Finland. Det kan och bör ej mera vara fremmande för den yttre verlden, för sin tid och för Europa. Äfven till vår aflägsna del af verlden sprider den moderna bildningen sina hastigt groende frön, och det är nödvändigt, att en reaction uppstår, som är mäktig att upptaga och med den äldre bildningen assimilera de nya ännena.

Sedan ångans väldiga och brådslande kraft börjat trotsa våra stormar och böljor, samt föra bildningens ilbud från strand till strand, sedan hundraåtals tourister, flygtiga, med fladdrande lockar och pennan i handen irrat på våra klippiga kuster och skänkt verlden sina utkast och teckningar af våra seder och förhållanden, är Finland ej mera någon terra incognita.

I Tyskland skrifver man tjocka böcker, lärda och resonabla böcker, öfver vårt språk. I Frankrike utkom nyligen en exposition af vårt national-epos Kalevala, åtföljd af teckningar af våra samhälls- och sällskapsförhållanden, och i Sverige har Herr Palmblad i sin tidskrift "Läsning för bild-

ning och nöje" äfven inrymt en liten plats för relaterande af finsk literatur. Vi kunna ju redan känna oss stolta öfver det uppseende vi göra!

Emellertid är det att önska, att dessa för oss hittills ovana framgångar ej måtte förleda vår "public spirit," att vilja spela rolen af en fåfång parveny, ty man kan vara fullkomligt säker, att de af sina anor stolta, fremmande nationerna, då skola behandla oss ej mindre likgiltigt än en nobel pair af Frankrike behandlar en anspråksfull dandy utaf nya regimen. Detta är dock knappast att frukta, ifall ej förbildningen hos en viss klass låter invasionen af modern ytlighet för mycket taga öfverhanden, och fortplanter smittan till den friska och starka stam, på hvilken vår nationalitet och vårt bestånd hvila.

Vårt samhälle är, mer än hos andra nationer, deladt i två klasser, den så kallade bildade och den icke bildade, ty bådadera hafva öfverhufvudtaget sitt särskilda språk. Deras ömsesidiga inflytande är för olika fördeladt, att man med någon probabilitet skulle kunna afgöra till hvilket resultat det slutligen skall föra. Hvad man hoppas är emellertid, att det inre, fosterländska band, som förenar båda, är nog fast, för att under de yttre slitningarna uppehålla enheten af de krafter, som äro be-

stämda att af det finska folket bilda ett samhälle af betydelse för kulturen och historien.

Såsom en representant af den moderna bildningen, af alla de nya elementer, som vi sträfva att tillägna oss, måste Finlands hufvudstad, Helsingfors anses. Här är landets, Hans Majestät Kejsaren af Ryssland underlydande Styrelse förlagd, här inhemtar vid landets enda Universitet dess ungdom sin bildning och sin uppfostran för statens tjänst, här träffar man de förnämsta af de inrättningar, som föröfrigt blifvit stiftade för spridandet af bildning, vetenskap och konst, här är landets militära styrka koncentrerad, och här slutligen är den punkt, der gemenskapen med den öfriga bildade världen är lifligast och mest fruktbarande. Till sitt inre borde sålunda Helsingfors vara ett Pantheon för allt det bästa, som landet äger att uppvisa i statsmannaklokhed och redbarhet, i sann vetenskaplighet och lärdom, i literatur och konst, i finsk mandom och tapperhet, i bildning och "high society" öfverhufvud. Till sitt yttre borde den vara en profkarta på all denna inre förmåga, en samling af minnesmärken af den lefvande ande, som styr och ordnar hela samhället. Om så är, så kunna ej heller dess yttre minnesmärken med ett likgiltigt öga betraktas, och man tager sällan mycket felt, då man af det yttre,

handlingen och dess synliga produkt slutar till de inre krafter, hvaraf ett samhälle lifvas.

Helsingfors är en ung stad, ett på några decennier organiseradt samfund, och bär äfven prägeln af ett sådant förhållande; man kan i många af dess drag och i yttre anseende läsa de brister och svagheter, som i allmänhet tillhöra ungdomen och dess beryktade oerfarenhet; men man kan äfven, om ögat förstår att tränga en smula djupare, upptäcka de goda anlag och egenskaper, hvilka tillkännagifva, att de, åt hvilkas omsorg dess bildning och uppfostran blifvit anförtrodd, hos den samma nedlagt det bästa de sjelfva ägde, sin kärlek och sitt nit för fosterlandets bästa.

De minnen, dem historien och traditionen om Finlands närvarande hufvudstad förvarat äro både få och torftiga. Orsaken härtill får sökas i dess ringa betydelse under äldre tider, då Åbo intog den förnämsta platsen bland Finlands städer, i de krigiska oroligheterna, och i bristen på historiskt intresse hos ett folk, som nära nog ansåg sig som en blott provins under Sverige.

Novgorod och Pleskow, i fordna tider Rysslands förnämligare handelsplatser, hade dukat under för svärdets makt, och i österns handel på finska viken och östersjön inträdde en betydlig stagnation. Sveriges Konung Gustaf I blef då be-

tänkt på, att i Finland förskaffa densamma en stapelplats. I denna afsigt påbjöd han, att på Sandhamn, en holme nära det nu varande Helsingfors, en stad skulle anläggas. Detta skedde år 1550. Borgarne i Raumo, Borgå, Eknäs och Björneborg befalltes strängeligen, att der fästa sina bostäder, och förunnades dem derföre åtskilliga privilegier. Företaget mötte dock sådana hinder, att planen öfvergafs, den utsedda platsen blef ej bebyggd, men i dess ställe anlades staden vid den fors i Helsing socken, genom hvilken den så kallade Wanda å lemnar sitt vattufflöde åt den hafsvik, som skär in på den norra sidan af det närvarande Helsingfors. Stället der staden då var belägen bevarar ännu minnet af forna tider genom sitt namn "Gammelstaden", men af de bygnader, som nu finnas der, torde ingen hafva sett den tidens händelser. En qvarn, donerad till staden, finnes ännu kvar, ehuru i föryngradt skick. En mansålder ungefär efter stadens anläggning, och under en så kort tidpunkt kunde den ej hafva hunnit att mycket stadga och förkofra sig, hvarken i materielt eller andligt hänseende, höll Gustaf Adolph den Store der riksdag år 1616 i Januari månad. Detta bevisar dock, att staden i något afseende varit af betydelse, och att regeringens blickar dervid varit med intresse fästade. Redan år 1569 utfärdade

Johan den tredje åt staden privilegium på fri sjöfart och stapelrätt, dateradt den 3 Augusti, och gjorde derjemte en mängd donationer till staden. Dessa privilegier hafva blifvit bekräftade och till vissa delar utvidgade den 30 Juni 1594, 27 Juni 1600, 3 Juli 1607, 20 Maj 1614 och 24 October 1617. För att befordra stadens förkofran hade man frångått staden Borgå dess stapelstadsrättighet och dermed uteslutande belänat Helsingfors. Privilegierna af år 1607 angingo utländningar, hvilka i staden bosatt sig samt deras rättigheter. De voro utfärdade af Carl IX och förordnade, att utländningar, som erhållit borgarerätt i staden, skulle, om de derifrån ville afflytta tillbaka till sitt hemland, afstå tredjedelen af all sin lösa egendom. Anledningen till denna förordning var, att en mängd utländningar, isynnerhet Holländare och Tyskar, plägade bosätta sig i Helsingfors, och sedan de der riktat sig, flytta hem igen, medtagande allt hvad de der förvärfvat, till mycken rubbning i stadens handelsförhållanden. Få, eller rättare sagdt inga äro de minnen af Helsingfors och dess öden, som blifvit förvarade sedan den tidpunkt af ungefär nittio år, under hvilken staden var belägen vid stränderna af Wanda å.

Det för en hamn samt flere nyttiga anläggningar mindre bekväma läge, som det fordna Hel-

singfors erbjöd, torde hafva varit bland de förnämsta orsakerna dertill, att man ansåg en förflyttning af staden nödvändig. En sådan plan fattades och utfördes af Förmyndareregeringen under Drottning Christina, hvilken den 2 October år 1639 lät afgå ett bref, af det innehåll, att staden med bibehållande af dess förra ägor, stapelrätt och öfriga förmåner, skulle flyttas till dess nuvarande plats. Pehr Brahe den yngre skall isynnerhet hafva varit den, som verksammast förordat och pådrifvit detta företag, af så mycken vigt både för denna och för en sednare tid. Det drog likväl något ut på tiden, så att den egentliga anläggningen af det nya Helsingfors kan räknas först ifrån år 1642.

Staden anlades på en i Finska viken utskjutande udde, fordom kallad Estnäs-skatan. Ännu i dag kallas en äldre, illa bebyggd del af staden, Skatudden. Man härleder vanligen staden Helsingfors' så väl som den kringliggande socknens, Helsing, namn från ett svenskt nybygge, bestående till större delen af Helsingar, hvilket af Erik den Helige, vid hans infall i Finland 1156 eller 1157, skulle här blifvit qvarlemnadt. Uti ofvannämnde bref af 1639 gäfvos och stadfästades en mängd privilegier till den nya stadens hägn och förkofran, och deruti stadgades äfven om dess namn och vapen sålunda: "Efter det att framdeles,

såsom uti andra Städer brukeligt, deras fälda domar, contracter, fullmakter, pass och andre certificater, när så behöfves, måtte med Stadens Insegel bekräftas; derföre gifve Vi dem till Stads Secret och Insegel att föra och bruka: *en båt, stående uti en fors, der ofvanuppå en förgylld krona uti blått fält.* Sedan att den Staden ock härefter *Helsingfors* skall nämnd och kallad blifva." Alla dessa privilegier bekräftades sedermera af Christina såsom fullmyndig Drottning den 17 Januari år 1651.

Femton år efter första grundläggningen drabbades redan den nya staden af våldeldens härjningar. Den blef om sommaren 1657 till större delen lagd i aska. För att åter komma sig upp efter denna olycka erhöll den, genom en Kongl. Resolution af den 9 Mars 1660, ytterligare under fyra års tid frihet från den såkallade lilla tullen, accisen och bakugnspengarna. Men detta var icke, krigets förhärjningar oberäknade, den enda hårda stöt af ödet, som staden fick vidkännas. Under de håda missvextåren 1695—97 blef äfveu Helsingfors hemsökt af en gruflig hungersnöd, af hvilken förödelser en äldre författare ger oss följande hjertskakande skildring: "Kan väl någon utan blödande sinne höra af våra gamla berättas, att folk, då de gingo på gatorna, måste, i brist af föda, stupa på hvarandra? Kan väl någon utan smärta

påtänka, då man hör huru mången då gick till grafven, att der afbida sin annalkande förlossning? De sågo sjelfva det stället, hvarest deras matta ben skulle få hvila. Deras söndriga slarfvor blifva deras svepeduk och likkista, tvenne svaga ben blefvo deras likebår och en hungrog mage deras medföljande process till det tysta.”

År 1710 i början af Augusti månad yppade sig i staden en svår pest, hvilken innan kort anställde de förfärligaste härjningar och fortfor ända till början December månad samma år. Smittan skall hafva blifvit spridd genom ett par qvinnor, som öfverkommit ifrån Lifland. Få eller nästan inga voro de medel, dem konsten eller erfarenheten då ägde för att afvärja och motarbeta den förskräcklige gästens framgångar, så att ej mindre än 1185 personer skola för honom fallit ett offer.

Knappast hade såren efter detta grymma slag börjat att helna, förr än ett nytt drabbade staden. Det var en bönsöndag om sommaren år 1713. Stadens innevånare, så många som kunde, voro samlade för att i Herrans tempel fira sabbathsfriden. På engång störes deras andakt och gudstjänst genom kanonernas dunder och det hemska ropet: fienden är här! — Folket rusar ut ur kyrkan, hvar och en skyndar till sitt hem, till make, föräldrar och barn, larmtrumman går, klockorna

ringa, komandorop, gråt och skrik af förfäran göra förvirringen fullkomlig. Antalet af krigare och vapenföra är ringa på de anfallnes sida, den på sina skepp nalkande fiendens styrka stor. Stadens innevånare bereda sig till flykten, samlande tillhopa hvad de dyrbarast äga, och hvad de kunna taga med sig. Efter ett kort men tappert motstånd nödgas de anfallne lemna platsen, och den flyende skaran ser nu sina hem ett rof för härjande lågor och fiendens plundring. De retirerande regementena hade sjelfva satt eld på staden. Först vid Gammelstaden gjorde de flyende halt. Ett par dagar derefter ankom väl en svensk galerflotta till Helsingfors' redd, då Ryssarne drogo sig undan till Borgå, men sednare på hösten återvände de och voro sedermera i besittning af den ringa återstoden af staden, ända till dess freden i Nystad slöts år 1721 och de måste utrymma staden. Nu först kunde de arma flygtingarna hit återvända. Nya hus började att småningom uppföras, men länge dröjde det innan staden åter hann repa sig efter den svåra skadan. Längre bodde de husvilla borgarena i de efter Ryssarna qvarstående barackerna, ty få hus voro de, dem lågorna skonat, och för gudstjenstens förrättande, säger Forsius, uppslogs af bräder ett skjul på planen vid strandbryggan. Detta brädsckjul qvarstod ända till år 1727, då en

ny kyrka på samma plats och grundval, som den äldre afbrända, åter reste sig. Denna kyrka var uppförd på östra sidan af torget, ungefär på samma plats, hvilken vårt närvarande senatshus intager, och bildade med utbyggnader på midten en korskyrka. På yttre sidan af tornet, säger en gammal skrift, som förvarat minnet af detta tempel, funnos på ena sidan solen och på den andra fullmånan i lifliga färger afmålade. Altartaflan föreställde Christi förklaring inför lärjungarna på berget, och ofvannför densamma såg man den uppgående solen framställd, med följande ord rundtomkring sig: "Jehova, tu lux, tu vita, tu medicina et Ulrica, tu nomen splendidum, tu meum decus eris." — Derinvid åter fanns Helsingfors stads vapen med så lydande underskrift.

"Tu stad, o Helsingfors, tin gamla synd lägg af, Om tu ej segla vill ännu en gång i kvaf.

1727"

Klockstapeln invid kyrkan qvarstod till för några år sedan, då den måste gifva plats åt en af Senatens nya flyglar.

Om stadens utseende föröfrigt under denna tid kan man endast göra sig ett ungefärligt begrepp, dels i anseende till de högst torftiga underrättelser man derom äger i behåll, dels derföre, att staden på sednare tider undergått en så total förändring.

År 1755 var ett nytt skolhus under bygguad. En lång tid efter freden, då staden låg så godt som i ruiner, samlades skolungdomen i ett lider, som af Ryssarna hade blifvit begagnadt till magasin, till dess en handlande Forsman gaf rum i sin gård. På Helsingfors innevånares och J. Mich. Savonii, den första rector scholae i Helsingfors, memorial gaf Gustaf Adolph en resolution af den 27 Juli 1618, hvarigenom Esbo, Kyrkslätt, Wichitis, Janakkala, Sjundea, Ingå och Storlojo socknar, samt på andra sidan om Tavastehus äfven Hauho församlingar blefvo anvisade för skolungdomen i Helsingfors sålunda, att densamma der likasom i egen hemort ägde rättighet att medelst djeknegång insamla medel för vistelsen i skolan, samt isynnerhet för sådana ynglingar, dem ödet icke unnat något vidare fädernearf, än ett godt hufvud, och hvilkas blygsamhet icke tillät dem att tåga kring landet med tiggarsäcken från gård till gård.

På 1750-talet beskrifves Helsingfors hafva utgjort i längd från öster till vester 1200 och i bredd från norr till söder 753 alnar, samt beräknades i omkrets till 3400 alnar. Till stadens enda torg, det nuvarande senatstorget, som bildade en qvadrat, ledde fyra gator. Staden var indelad i fyra qvarter, af hvilka det östra innehöll 75 tomter, det vestra 76 större och mindre gårdsplaner, det sö-

dra 43 och det norra 132. Alla husen, med undantag af tre, voro af träd, och flere tomter obebygda. Så obetydlig till storlek och utseende var vår hufvudstad för hundra år sedan, och nu kan den redan täfla med de vackraste och praktigaste städer i Norden. Fortfar Helsingfors att tillvexa i samma progression, så torde, efter ytterligare ett par mansåldrar, dess storlek blifva fördubblad.

Det var under Konung Fredrik som den finsk-svenska arméen i kriget mot Ryssland, den 4 September år 1742, kapitulerade i Helsingfors. De olyckliga generalerna Lewenhaupt och Buddenbrock drogo sig, oaktadt erhållna förstärkningar, outhärligt tillbaka med arméen, uppbrände Fredrikshamn samt öfvergåfvo den ena fördelaktiga ställningen efter den andra. De båda generalerna kallades då till Stockholm att stå till ansvar, och deras efterträdare i befälet, generalmajor Bousquet, måste, sedan Ryssarna genom en djerf manöver vid Helsingfors afskurit honom återtagets till Åbo, kapitulera med hela svenska arméen. Att denna händelse, åtminstone för en tid, ägde ett menligt inflytande på staden och dess utveckling, är tydligt, och många af dess innevånare lära äfven hafva öfvergifvit sina hemvist.

Nära tjugu år derefter, den 10 September

1761, hemsöktes Helsingfors af en ny motgång, då eldsvåda uppkom i det dåvarande pipbruket; och förtärde en stor del af stadens bästa hus.

Efter den brand som år **1809** ånyo öfvergick Helsingfors och nästan ödelade densamma, blef den uppbyggd enligt en ny plan och reglering. Det Kejserl. rescriptet om denna stadens nya reglering är dateradt S:t Petersburg den **11 Februari 1811**. Till de brandskadade innevånarne, hvilka förpligtade sig, att efter den nya planen åter bebygga de brända tomterna, utbetalades en summa af **100000 Rub. B. A.**, räntefrie lån på tjugu år, mot säkerhet i de nybyggda husen, beviljades; innevånarne tillätos att begagna byggnadsmaterialer från Ulrikasborgs raserade fästningsverk m. m. En kommité nedsattes att hafva uppseende öfver byggnaderna.

Krig, eldsvådor och andra olyckshändelser vålla, att allt sådant, som kunde lemna upplysningar om stadens tillstånd, inre förvaltning och andra inrättningar, samt om historiska tilldragelser, som der timat, gått förloradt, och forskaren nödgas derföre att lemna endast spridda drag, utan tillräckligt samband hvarken hvad tiden eller saken beträffar. Väl ser man omnämnas ett och annat Kungligt besök från förra tider, men då de icke varit förknippade med någon viktigare hän-

delse för sjelfva staden eller landet, anse vi öfverflödigt att derom vidlyftigare relatera.

Under 1788 års krig befunno sig Konung Gustaf III samt hans bröder, Hertigarne Carl och Fredrik på engång i Helsingfors. Det var efter den för Hertig Carl så ärofulla sjödrabbningen vid Hogland. Den 21 hölls en högtidlig tacksägelsefest. Från *Amphion*, hvarest Konungen under sitt vistande i Helsingfors beständigt bodde, buros de eröfrade troféerna i procession till kyrkan, hvarrst de vid altaret nedlades. Konungen höll sjelf ett tal, tackade Hertigen, och berömde alla. Efter Gudstjenstens slut dubbades stridens hjeltar till riddare framför fronten af de på torget paraderande trupperna. Det var vid detta tillfälle som Gustaf III stiftade den nya värdigheten inom Svärdsorden, som kallades *Riddare med stora korset*.

År 1802 gjorde Gustaf IV Adolph med sin gemål en resa genom Finland, då grunden till en ny universitetsbyggnad i Åbo af högstdensamme lades och invigdes. Helsingfors fick då äfven emottaga deras besök.

Kejsar Alexander besökte år 1819 Helsingfors, efter att hafva genomrest Finland ända upp till Kemi och Torneå. Om denna resa säger ett då utkommande dagblad: "Om Kejsar Alexander genom dess resa i Finland också icke gjort någon

ny landvinning, har han dock ökat sina eröfringar af hjertan, och tideböckerna skola förvara minnet af denna resa till sednaste åldrar, samt vittna, att han var mild och god, och derigenom bekräftade finska nationen i dess undersåtliga trohet och tillgifvenhet."

I beskrifningen om hans emottagande heter det: En i likstämmighet med den i nåder stadfästade nya planen anlagd gata, som ifrån norr till söder genomskär staden, var nu så vidt fullkomnad, att Hans Majestät derå kunde anställa sitt intåg. I norr der denna gata tager sin början, voro uppreste tvenne pelare, rikt eklärerade med pots à feu, lampor och marechaller, af hvilka sistnämnde tvenne oafbrutna rader upplyste gatan intill berget Ulricasborg, hvarest en obelisk höjde sig. Torget i den egentliga staden, efter plan utvidgadt, var planerad. Ett efter Hans Kejsarl. Majestäts egen höga smak, vid norra sidan af detta torg, uppfördt militaire corps de garde af sten, med åtta fristående kolonner, och å hvars tak marechaller blifvit anbragta, framställde dess façade åt Kejsarens logis; och Kejsarl. Finska Senatens hotel öster om torget, hvars första afdelnings tredje våning stod under arbete, gaf Hans Majestät anledning att hoppas ett snart fullbordande af detta praktfulla

hus. Finska Sjöequipagets kasern stod äfven då under byggnad.

Hans Kejserl. Majestät Nicolai I tacktes med sitt höga besök hedra Finlands hufvudstad i Augusti år 1830, och hade då stadens bebyggande och försköning gjort betydliga framsteg, likasom den sedermera allt framgent genom Hans Kejserl. Majestäts nådiga frikostighet och visa styrelse vunnit i förkofran. Planen till ett nytt Observatorium förelades vid detta besök Hans Kejserl. Majestät, hvilken nådigst tacktes densamma bekräfta.

Huru det olyckliga krig, som Gustaf IV Adolph och Sverige förde emot Ryssland slutades, känner hvar och en. Helsingfors intogs i början af år 1808 af ryska trupperna och den 3 Maj samma år föll äfven Sveaborg, genom convention med dess befälhafvare, i fiendens händer. Redan uti Juni svuro innevånarne Kejsar Alexander tro och lydnad, och genom ett manifest af den 5 i samma månad, kungjordes Finlands förning med Ryska Monarchien, samt afträdde till detta rike vid fredsslutet i Fredrikshamn den 17 Sept. 1809, då Muonio och Torneå elfvar bestämde till gräns emellan de båda staterna.

Denna vändningspunkt i hela Finlands öde, blef det äfven för Helsingfors. Kommet under en mäktig spiras skydd, med hopp, att under en fort-

farande freds välsignelserika lugn få återhemta sina, genom krigets olyckor, brutna krafter, att i flitens yrken samt vetenskapens och konstens ädla sysselsättningar höja sin odling, kunde nu Finland mer än någonsin förr vända sin uppmärksamhet på sitt eget tillstånd, samt sörja för sina behofver så väl i andligt som materielt hänseende. Detta har man äfven allt fortfarande gjort, deruti stödd och biträdd af en mild och nådig Öfverhet, så att, då man kastar en blick på det som sedan 1809 åstadkommits för landets och folkets förkofran, man känner sig uppfylld af glädje och tacksamhet. Landet har vunnit i styrka och välmåga, folket i odling och sjelfkänsla, och de inre förhållandena, både hvad bildningen och samhällsformerna beträffar, ordna sig allt mer och mer.

Sedan landets högsta styrelse, hvilken efter år 1816 fört namn af *Senaten för Finland*, blifvit, i kraft af Kejserliga kungörelsen daterad den 9 Juli 1817, tillika med alla dertill hörande embetsverk, förflyttad till den för hufvudstad tillika förklarade Helsingfors stad, och med den 1 October 1819 derstädes inträdt i full verksamhet, erhöll staden en för hela landet ny och vigtig betydelse, ett ökad lif, en stegrad verksamhet uppenbarade sig der åt alla håll, folkmängden tillvexte hastigare, nya byggnader reste sig innan kort

och flere nya inrättningar och företag grundlades. Helsingfors har alltsedan med stora steg framskridit både uti inre och yttre förkofran.

Sedan en förhärjande eldsvåda, den 4 och 5 September år 1827, nästan helt och hållet förstört Åbo stad, och der nedbrännt äfven akademiehuset, med deruti förvaradt bibliothek, samlingar och inrättningar af alla slag, beslöt H. M. Kejsaren, att till Helsingfors förflytta Universitetet, hvilket då tillika erhöll namn af Alexanders Universitetet i Finland. Flyttningen verkställdes följande år och föreläsningarna togo sin början i Helsingfors om hösten 1828. Äfven denna flyttning bidrog mycket till framkallande af nya medel och källor till hufvudstadens framskridande i välstånd och vigt för hela landet.

På hvar sin sida om templet, kyrkans och religionens heliga palats, resa sig liksom tvenne trogna väktare Senaten och Universitetet. Denna trio är ej utan sin djupa betydelse, ty det är under religionens skydd, och i förtrolig samverkan med lag och styrelse, som den vetenskapliga kulturen skall vinna sina skönaste segrar, och det är utur dessa inre makters förenade bemödanden som fosterlandets välstånd och bildning skola härflyta.

Kastar man nu en blick tillbaka och ser hvad Helsingfors för några decennier sedan var, så måste

man uppfyllas af förvåning, glädje och tacksamhet vid den bild, som samma Helsingfors nu erbjuder. I stället för de fordna sneda och trånga gränderna, med sina envånings trädhus, ser man nu breda, reguliera gator omgifna af praktfulla byggnader af sten, i stället för de små inhägnade kryddgårdarna med sin potatis och sin lök, finner man nu stora, vidlyftiga anläggningar och promenader; allt har gått framåt på ett förvånande sätt, med en hos oss exempellös hastighet, och Helsingfors öfverträffas nu i prakt och elegans, i vackert och fördelaktigt läge, i behagliga, odlade omgifningar, i lif och rörlighet af ingen annan stad inom fäderneslandet.

Då Biskop Franzen, skalden ifrån Aura, vid Universitetets andra saecularfest 1840 besökte Helsingfors gaf han i följande utgjutelse luft åt sin förvåning och sin beundran öfver de hastiga framsteg Finlands hufvudstad gjort:

”Nu i staden min beundran ser
 Löftet uppfyllt, som det gaf på afstånd.
 Här att stanna bringar mig hvad konsten
 Skapar stort och ädelt, som ett uttryck
 Af en allmän ordning, allmän anda.
 Der förnöjer mig, hvad täckt hon bildar
 För ett enskildt lifs behag och prydnad.

På de stora gator, som mig visa
 Fjerran, vid sitt slut, den öppna sjöns
 Hvita seglare och gröna stränder,
 Följer jag med folkets ström, som klyfs
 Än af droskor, än af spann med fyra,
 Alla förda af en skäggig körsven.
 Mött af anleten och klädedrägter,
 Lika fremmande för mig, som ljudet
 Af de många tungomål jag hör,
 Frågar jag med häpenhet mig sjelf,
 Om det är i Petersburg jag vandrar.
 Men jag känner ju igen den blå
 Öfver skogen nyss, nu öfver staden
 Sväfvande kupolen. Se der öppnas
 Torget, hvarifrån den stiger opp
 Lik en luftbalong — — — — —
 Nu att vandra och beundra trött
 Må jag gamle gerna ta emot
 Esplanadens bjudning, att i skuggan
 Af dess kronor hvila och besinna,
 Om de skapelser, jag ser, ej likna
 Dem Aladdin med sin lampa bjöd
 Luftiga stå upp i en minut,
 Och med lika hastighet försvinna."

"Hvilken präktig stad, ej lik den förra,
 Mer än puppan liknar kläckta fjäriln,

Rest sig här i hast, som fordom Thebe
Vid Amphions harposlag!"

Ja, väl må man säga att det nuvarande Helsingfors liknar det fordna, såsom fjäriln puppan! Måtte endast dess prakt icke vara ett så flygtigt stoft som fjärilns och måtte dess lif äga en högre betydelse än dagens!

Anblicken af Helsingfors i sin helhet, isynnerhet från sjösidan, är onekligen en ibland de vackraste och behagligaste, och resande, hvilka besökt de flesta Europas hufvudstäder, mena, att den, vid verkställd jemnförelse, äger partier att uppvisa, som ingalunda stå efter hvilken hufvudstads som hellst. Det fria, öppna läget, icke fullt så kupe-radt som Stockholms, men dock tillräckligt för att gifva omvexling åt vyerna, de djupa, med skogbevuxna holmar och klippor beströdda inskränningar, som hafvet gör, och som med sina blåa böljor nästan omfamna staden, bilda redan i och för sig en tafla lika vacker som sällsynt och anslående. Lägg härtill det, som konsten och odlingen åstadkommit i täcka, af frisk grönska kringbäddade anläggningar, promenader och trädgårdar, i herrliga, praktfulla allmänna och enskilda byggnader, i en rymlig af naturen och fliten lika frikostigt utrustad hamn, så har man ett helt, som i

rikedom, skönhet och ordning på engång förtjusar ögat och skänker föreställningen ett begrepp om det lif och den kraft, ur hvars källa allt detta härflutit. Få ställen skola, inom en så begränsad rymd som Helsingfors med dess närmaste omgifningar, kunna erbjuda en sådan omvexling, så många och så rika taflor och grupper, dels genom naturens egen åtgärd frambragta, dels genom konstens och idoghetens hand fulländade. Här beundrar man den reguliera och storartade anblicken af en mängd i vacker stil uppförda bygnader med sina perspektiver och imponerande former, här det smakfulla och behagliga i en allmän promenad, med sina vackra planteringar och sin vårdade anläggning; här finner man en täck vik af hafvet med grönskande stränder, från hvars lundar täcka villor kokett framskymta, här höjer sig den branta granitklippan till ett naturligt värn mot hafvets brusande vågor, och gör med sitt dystra, ödsliga utseende ett pittoreskt afbrott mot den några hundra alnar derifrån liksom ur berget framtröllade trädgården med sina blommor och sin behagliga skugga; här skjuter ni förbi en udde, der ej en buske, ej ett strå fått fäste bland stenarna, och ni befinner er invid en däld, hvars friska grönska och leende vyer komma er att tro, det ni på ett ögonblick farit flere mil; här bestiger ni en höjd

och kastar förvånad edra blickar på en utsigt, hvars vidsträckthet och omvexling sätter er i förlägenhet åt hvilket föremål ni bör vända er uppmärksamhet. Tusende skär och holmar, nästan hvar och en med sin egen karakteristiska natur, sitt eget tycke och behag uppfylla de närmaste farvattnen.

Om ni en vacker sommardag, när nordens ljusblå, höghvälfda himmel sprider sitt ljus och sin glans öfver land och vatten, och föremålen likasom klarna och närma sig i den lätta kristallrena luften, stiger upp i tornet af den villa, hvilken pryder titelbladet till denna panorama, skall ni med en blick kunna mäta hela den vy, som utgöres af Helsingfors och dess omgifningar. Det är en utsigt, som kan förliknas vid få, och den, som en gång gjort bekantskap dermed glömmar den icke. På denna punkt finner ni er omgifven af en krans utaf de vackraste och mest frappanta vyer, och det är dessa, som Herr v. Wrights utmärkta konstnärshand i detta panorama fästat på papperet.

Kasta vi först våra blickar ut åt hafvet, så mötas de af den ryktbara fästningen Sveaborg. Till venster om densamma brytes finska vikens vågor af en mängd smärre öar och holmar, hvars skogbevuxna höjder yackert afteckna sig mot horizon-

ten. Bland dessa äro de förnämsta Sandhamnslandet, Mjölö, Kungsholm, Skanslandet. Sveaborg med sina höga befästade vallar, sina magasiner, sina allmänna och enskilda byggnader presenterar sig som en liten stad för sig, och den lifliga rörelsen af fartyg, slupar och båtar ger åt taflan en särdeles omvexling

Anläggningen af Sveaborg börjades enligt Ehrensvärds plan och under hans ledning år 1749. Hufvudfästningen ligger på följande fyra holmar: Vargön, Stora Öster Svartö, Lilla Öster Svartö och Vester Svartö. Ett stort utanverk, Gustafsvärd kalladt, är uppbyggt på Vargskärsholmen, belägen åt söder från hufvudfästningen. Fästningens ena mindre utanverk intager en holme, benämnd Långörn, hvilken skyddar hufvudfästningen från vestra sidan. Det andra mindre utanverket är beläget å Skanslandet åt östra sidan. En skans af mull skall redan i äldsta tider här hafva varit uppförd, af hvilken skans man anser att holmen fått sitt namn. Fästningen har dessutom tvenne dockor och en ganska rymlig hamn. Den 3 Maj 1808 föll detta mästerverk i befästningskonst, genom convention med befälhafvaren, i Ryssarnes händer. Fästningsförsamlingen, utom garnisonen, utgör emellan 6 och 700 personer. På Vargön, sjelfva hufvudfästningen, befinna sig kommendantshuset, hög-

vakten och flere magasiner, alla af sten, och till större delen med bombfria hvalf. Midt på slottsplatsen uppreser sig ett monument till Grefve Augustin Ehrensvärds ära; han sjelf hvilar derunder begravnen. Ungefär en half mil söder om Sveaborg ligger den såkallade Gråharubåken.

Om vi på vår ståndpunkt nu följa synkretsen åt höger, så öppnar sig hafvet, här och der beströdt af smärre holmar och klippor. I sydvästlig riktning från staden, möter en större ö, kallad Drumsjö.

Men straxt under våra fötter hafva vi Ulrikasborgs Bad- och Brunnsinrättning med sin park och sina villor. Denna anläggning befinner sig på den yttersta udden af den halfö, på hvilken Helsingfors är uppbyggd. En knapp half verst skiljer den ifrån staden, och den redan temmeligen bebyggda trakten emellan parken och staden har fått namn af badhusförstaden. Här å det såkallade Ulrikasborgsberget påbörjades år 1748 ett fästningsarbete, men som kort derpå afbröts, då Sveaborg begynte anläggas. Denna raserade anläggning fick sedermera efter stadens nya reglering användas som materialier vid nybyggnaden.

Ulrikasborgs Bad- och Brunnsinrättning grundlades år 1834 genom en förening på aktier, med en fond af omkring 8000 Rub. Silfver. Den syd-

vest om staden belägna, af klippor, sten och sank mark uppfyllda udden, utgörande omkring femtio tunnland, afstods af stadens styrelse åt det nya aktiebolaget, som straxt derpå uppbygde det ytterst vid stranden emot fästningen belägna badhuset. Den sterila, ödsliga däliden förvandlades småningom till en parkanläggning, en stor körväg anlades, de kala bergen betäcktes med jord och planteringar, och 1838 uppbygdes ett stort och bekvämt brunnshus. Stora summor utöfver det ursprungliga kapitalet hafva här blifvit nedlagda, och man beräknar att parkanläggningen ensam kostat öfver **25000** Rub. Silfver. Det är här som under sommarmånaderna en talrik skara af Bad- och Brunnsgäster samlar sig och med sitt glädtiga lif af baler, promenader och lustpartier skänker denna egna ton åt säsonen. De flesta, som besöka inrättningen, äro Ryssar, af hvilka de förnämre och förmögnare vanligtvis inqvartera sig på de vid eller nära intill inrättningen belägna villorna. Man ser här under säsonen en ständig rörelse af kommande och gående, af brillanta equipager och eleganta drägter. Morgon, middag och afton ljuder ifrån Brunnssalongen musik, och tvenne dagar i veckan samlas derstädes den glada verlden på bal.

Bland de villor, som resa sig i parken, intager genom sin stil och smak troligen Kalliolinna

främsta rummet. Det är denna villa, som pryder titelvignetten, och från hvilken panoramats vyer äro tagna. Den är en massiv bygnad af sten i half göthisk stil, med ett torn i norra ändan, erinrande, der den höjer sig på den tvärbranta klippan invid stranden, om de skottska högländernas gamla slott och borgar.

Närmast invid Badhuset på en dominerande höjd, med en brillant utsigt, ligger en annan villa af sten, tillhörig Furstinnan Jusupoff, som här låtit uppföra den till ett sommarnöje. Denna villa är bygd i en lätt och modern stil, såsom det vill synas efter italienska mönster, med göthiska utbyggnader och ornamenter. Då de villorna omgifvande planteringarna hunnit vaxa upp, blir detta partie ett utaf de vackraste i parken.

Brunnshuset är en vacker och rymlig bygnad, och de öfriga villorna, ehuru hvarken praktfullt eller storartadt uppförda, skänka trefnad och omvexling åt trakten. En mängd nya, mer och mindre smakfulla byggnader hafva rest sig i den såkallade badhusförstaden.

Så har denna vilda, ödsliga trakt, med sina stenar, sin sumpiga mark och sina dvergartade busksnår, bland hvilka endast starren och ormbunken trifes, och hvarest ljungen var den enda blomma man kunde upptäcka, blifvit inom kort

tid förvandlad till en herrlig grönskande dæld, der kastanjen och lönnen trifvas och rosen blomstrar; villor och planteringar hafva rest sig på bara klippan, och der förr endast skator och kråkor samlades, finner man nu hela den eleganta världen under skämt och glädje röra sig.

Utom Badhuset med sina tjugufem välförsedda lokaler för bad jemte tvenne salonger för herrar och damer, samt Brunnshuset, som är propert och ändamålsenligt inredt, finner man i parken sju särskilda villor, af hvilka en tillhör directionen, men de andra äro uppförda af privata personer. Vy en af hela anläggningen är onekligen ibland de vackraste, och den anspråkslösa väderqvarnen, som dominerar en af höjderna bidrager ej litet att göra taflan pittoresque.

Till höger om nyssnämnde väderqvarn, midt emellan det nu så kallade Observatorii-berget och Ulrikasborg, erbjuder panoraman anblicken af badhusförstaden och af hvarfvet. Den förra, inom kort tid uppbyggd, lofvar att snart göra skäl för sitt namn, och bör blifva rätt vacker, då de planteringar, dem man redan utstakat, blifvit satta i verket. Hvarfvet, nyligen af ett bolag från privat person inköpt, kommer att utvidgas, och skall då utan tvifvel, såsom beräknadt för större företag, erbjuda ett ökad lif och verksamhet.

Den högsta punkten på taflan intages af det astronomiska observatorium, en byggnad, som genom sin egen arkitektur, sina tre torn, fäster åskådarens uppmärksamhet. Planen till denna byggnad stadfästades allernådigst år 1830.

Litet till höger om observatorium uppskjuter i fjerran tornet af den gamla lutherska kyrkan. Hon är uppförd af träd, och häntyder både genom sitt byggnadssätt och genom sin ringa rymlighet på tider, då Finlands hufvudstad icke var hvad den nu är.

En sträcka af stora och vackra byggnader vidtager nu, och vi befinna oss i den egentliga staden. Ifrån denna punkt presenterar han sig på det fördelaktigaste, och man dröjer med det största välbehag vid den symmetriska ordning, den ädelhet och renhet i smak och stil, hvilka der uppenbara sig. Den förträffliga, väl underhållna hamnen med sina fartyg och båtar ger dessutom åt taflan ett lif och en rörlighet, som erinra om de krafter, hvilka Helsingfors till en stor del har att tacka för sitt hastiga fortskridande.

Utan att uppehålla oss vid en mängd, mindre betydande, allmänna och enskilda byggnader, fästa vi först ovilkorligen vår uppmärksamhet vid den nya lutherska kyrkan, hvilken efter Hans Majest. Kejsaren blifvit kallad Nicolaikyrkan. Hon domi-

nerar staden med alla dess rika, omvexlande utsigter, från en af den ojemna lokalen föranledd terrass eller trappa af omkring femton alnars höjd. Sjelfva kyrkans grundform är den af ett grekiskt kors, med portiker af den korinthiska ordningen. Man har haft anmärkningar att göra emot stilens renhet m. m., men utan motsägelse utgör dock denna tempelbyggnad en af stadens skönaste prydnader. Redan på flere versts afstånd ifrån staden ser man den blåa, stjernströdda kupolen framskimra.

Senatshuset, beläget på östra sidan om kyrkan och det torg, åt hvilket det förlänat sitt namn, är en byggnad af den vackraste stil, samt bildar en paralelogram af 166 alnars längd och 140 alnars bredd. Den vackra hufvudbyggnaden emot torget, utgörande i höjd tre våningar, reser sig från ett soubassement af huggen gråsten, som i rät linie sträcker sig öfver den ojemna, sluttande marken, hvilken ifrån norra till södra sidan sänker sig omkring fem alnar. Façaden är sammansatt af fem hufvuddelar. Uti den medlersta, eller avant-corpsen, befinner sig en balkong, uppå hvilken en portik af sex korinthiska kolonner med sin fronton upphöjer sig genom andra och tredje våningarna, samt slutar sig uti en kupol, hvilken hvälfver sig öfver midten af byggnaden. Försprången vid ändarna af byggnaden äro hvardera försedda med fyra pilastrar äfvenledes af den korinthiska

ordningen. En rik arabesk i stuckaturarbete pryder frisen af etablementet. I portikens fond varseblir man en bred kordong, deri vexelvis ryska örnen och finska vapnet, i förbindelse med festoner och kandelabrer, äro anbragte. En stor, magnifik trappa af granit, med dubbla uppgångar, leder till de trenne ingångarna. Af det inre är vestibylen väl värd en blick. Den stora trappan uppbäres af doriska kolonner, pilastrar, bågar och hvalf, och leder i dubbla uppgångar till tredje våningen, der ett hvalf med korsetterad kupol betäcker den öfre trapprymden. De särskilda salarna och rummen upptagas af Kejserliga Senatens departementer och expeditioner, med underlydande directioner och förvaltningar, jemte banken, länestyrelsen m. m.

Den af Kejsar Alexander år 1809 inrättade Regerings-Conseilen för Storfurstendömet Finland, hvilken, som förut är nämndt, 1816 erhöll namn af Kejserlig Senat för Finland, flyttades år 1819 från Åbo, Finlands gamla hufvudstad, till Helsingfors. Det är naturligt, att med landets högsta förvaltning, och densamma omedelbart underlydande central-auctoriteter, till Helsingfors skulle sammanströmma, såsom till landets hjerta, all denna ymniga lifskraft, hvars glädjande och snart sagdt förvånande verkningar hvarje fosterlandets vän under de sednare åren haft tillfälle att skönja.

Senaten *), landets högsta lagskipande och styrande collegium, består af sexton ledamöter, af Kejsaren valda på trenne år, med bibehållande af sina förra embeten, till hälften af adel och till hälften af de andra stånden. Senaten utöfvar sin myndighet i Kejsarens namn, och alla Senatens beslut affattas och offentliggöras derföre i hans namn, äfvensom alla till Senaten ingående akter och böneskrifter styliseras så, som om de vore ställda till Kejsaren. Senaten äger icke någon lagstiftande makt, och måste inskränka sina beslut inom förut bestående lagar: den kan icke utskrifva några nya skatter, och icke göra någon förändring i budgeten. Senaten delas i tvenne Departement: Justitiae- och Ekonomie-Departementet. I omedelbar förbindelse med Senaten står Procuratorn, hvars ansvarsfulla och höga embetspligter kunna sammanfattas i att tillse, det lagar, förordningar, instructioner och privilegier behörigen följas och vårdas. Senaten underlydande embetsverk äro föröfrigt: Censur-Öfverstyrelsen, Medicinal-Öfverstyrelsen, Finska Banken, Post-Directionen, General-Tull-Directionen, General-Landtmäteri-Contoiret, Lotsverket, Bergstaten, Revisionsrätten, Chartae-Sigillatae-Contoiret, Directio-

*) Se *Statistisk Teckning af Storfurstendömet Finland af G. Rein.*

nen för Väg- och Vattencommunicationen, samt Manufactur-Directionen.

På vestra sidan om kyrkan och torget finner ni uti Universitetsbyggnaden en värdig motbild till Senatshuset, med lika längd och höjd samt med en indelning, som i anseende till hufvudpartierna i det närmaste öfverensstämmer med Senatsbyggnaden. I portiken och hela den yttre sidan finna vi här den joniska ordningen. Vestibylen och trappan äro utmärkt vackra, likaså den midt emot trappan belägna solennitetssalen, konstruerad i halfcirkelform samt amphitheatralisk. Byggnaden innehåller dessutom fem auditorier, sessionsrum för Consistorium och Faculteterna, lokal för Rectors-Cancelliet, Archivet, Ränteriet, Mynt-, Medaille-, Mineralie- och Konst-kabinett samt Naturalhistoriskt Museum m. m. En särskild större byggnad är nyligen blefven färdig för Anatomiska Theatern, dess samlingar, samt för Chemiska Laboratorium. Äfven finnes en särskild byggnad för Gymnastik-, Fäkt- och Rit-öfningar.

Den nya Universitetsbyggnaden invigdes i Juni 1832. Enligt Kejserl. Alexanders-Universitetets nu gällande stat består lärarepersonalen af tjugutvå ordinarie Professorer, en extraordinarie Professor i Ryska språket och literaturen samt en i Pharmakologien, femton Adjunkter, fem Lectorer och

sju Exercitiaemästare, eller tillsammans femtioett ordinarie lärare, hvartill ännu kommer ett obestämmt antal Docenter. De studerandes antal varierar vanligtvis emellan fem och sexhundra. Af vetenskapliga Föreningar i hufvudstaden, som i mer än ett hänseende sluta sig till Universitetet, märkas: Finska Vetenskaps societeten, stiftad år 1838, Finska Literatursällskapet, som tog sin början år 1831, och hvars bemödanden gälla finska språket, historien och literaturen, Sällskapet pro Fauna et Flora Fennica, samt Finska Läkaresällskapet, hvilket stiftades år 1835.

Ofvanom Universitetet reser sig den nya och prydliga Bibliotheksbyggnaden. Universitetets Bibliothek ägde efter den förfärliga branden i Åbo ej mera än 836 band, men sedermera har det blifvit så riktadt, att det för närvarande besitter omkring 70,000 volumer.

I den prydliga rad af byggnader, som sträcker sig längs åt Salutorget, märkas Societetshuset, som ensamt intager hela den ena sidan af ett qvarter, samt det såkallade Kejserliga Palatset, ett vackert af privat man uppfördt hus, som blifvit af staden inköpt och inredt för att begagnas då medlemmar af den Höga Kejserliga Familjen hedra vår hufvudstad med besök.

Afskild från staden genom en kanal, öfver

hvilken en bro af sten är slagen, ligger längst i öster den så kallade Skatudden. Denna del af staden utgör likasom en liten förstad för sig sjelf; den framlägger i sitt yttre likasom en profkarta af hvad det präktiga Helsingfors för icke alltför långt tillbaka var, oregelbunden, skräpig, vittnande om nöd och förfall, men med allt detta pittoresk och intressant för forskaren. Hvem kan väl utan nyfikenhet betrakta dessa låga, torftäckta kojor, som ligga hopade bredvid hvarandra, dessa ensliga gränder, dessa vinklar och vrår, inhägnade med förfallna plank, med ett ord, detta torftighetens, nödens, de låga passionernas och — hvem vet? — kanske äfven många oförtjenta lidandens hemvist? Öfver dessa usla kojor höjer sig Finska Sjöequipagets stora och magnifika Kasernbyggnad, hvars palatslika utseende slående afsticker emot den omgifvande torftigheten, men ger åt det hela ett egendomligt uttryck. Den Finska Militären, hvars station är i Helsingfors, består af Lifgardets Skarpskytte-Bataillon med fyra, samt Finska Sjöequipaget med fyra compagnier, tillsammans af omkring 2000 man. Den här förlagda Ryska Militären står under allmänna ryska auctoriteterna, dock sålunda, att Generalgouverneuren tillika är en chef kommanderande de i Finland förlagde trupper. Äfven en Öfverkrigs-domstol är förlagd i Helsingfors.

Bakom Skatudden öppnar sig en vy, full af de täckaste och friskaste behag. Här utbreder sig norra hamnen och en liten archipelag af gröna behagsjuka holmar, mellan hvilka stränder, bekransade med mörk granskog, kala klippor och leende böljor, framskymta. Längre åt öster får belägenheten mera utseende af en skärgård, med sina oräkneliga bugter, sund, öar och holmar. Omkring det så kallade Degerölandet, en stor ö, af naturen formad i de mest fantastiska vikar, och med en kuperad terrain, ligga, likasom i en krans, en mängd de täckaste belägenheter och egendomar. En båtfärd genom dessa vikar och sund företagen en vacker sommardag, skänker en af de rikaste och oförgätligaste njutningar.

Helsingfors är en ung stad, om vi nemligen betrakta honom efter dess pånyttfödelse såsom Finlands hufvudstad; den har inga stora anor, inga minnen af djupare historisk betydelse, men den har, såsom all ungdom, ett friskt och kraftigt lif i sitt inre, och den ger rika löften om en glad och lysande framtid. Med mod och ihärdighet arbetar den för realiserandet af sina förhoppningar, och med hvarje dag gör inom dess område den allmänna andan, företagsamhet, industrien, konst och vetenskap nya eröfringar, hvilka komma staden till godo. En lifligare communication med ut-

landet, framkallad af de vexande behofven, af vettgirigheten och spekulationsandan, ökar och omsätter de ämnen till odling och välmåga, som förut endast långsamt kommo oss tillhanda eller voro oss fullkomligt okända.

Ännu står visserligen Helsingfors långt efter de flesta Europas hufvudstäder i många afseenden, men är såsom Finlands hufvudstad af oändlig betydelse för landet, och erbjuder, oaktadt sina brister, många rika och fruktbärande egendomligheter. Finland är ett fattigt land, och man får därför ej i dess hufvudstad söka de storartade företeelser af lyx och prakt, som framkallas genom högt uppdrifna merkantila, industriella, sociala och politiska förhållanden; men å andra sidan finner man heller icke det förderf och elände, som dermed vanligtvis går hand i hand. Under en mäktig och nådig Styrelse har Finland och dess hufvudstad stilla fått utveckla och bringa till mognad de krafter, som i en framtid skola betrygga fäderneslandets lycka, odling och trefnad. Vetenskaperna och literaturen börja, att, skyddade genom en stigande välmåga, utbreda sina grenar, och att slå blad och blommor; och äfven för konsten, ett i nordens bistra förhållanden sällsynt barn, har man på sednare tider sökt öppna utsigter till en ljusare framtid. Men Rom, heter det, bygdes ej

på en dag, och bildningens, den sanna och verkliga, måste hafva tid på sig, om den skall kunna tränga längre än till ytan.

Vi skola föröfrigt hoppas, att Helsingfors, troget den finska karakterens allvar och seghet, icke för en bländande men osäker och ihålig yttre prakt samt för lockande, men föga fruktbärande, materiela fördelar, glömmir eller förslösar den inre, redbara kärna, som får sin saft och näring ur fosterjordens eget arma, men varma sköte, och som ensamt förmår betrygga det finska folkets framtida lycka och bestånd.

PLAN af HELSINGFORS

ÅR

1847.

EDES WIKEN

Едесвикъ.

LAPP WIKEN

Лаппвикъ.

TÖLO WIKEN

Заливъ Тёло.

GLO WIKEN

Гловикъ.

ПЛАНЪ ГЕЛСИНГФОРСА

1847 ГОДА

NORRA HAMNEN

Сѣверная Гавань.

SÖDRA HAMNEN

Южная Гавань.

SAND WIKEN

Сандвикъ.

Rödberget

Ulricasborgstrakten

Улрикасборгъ.

Skepps Varf

Корабелная верфь.

Blekholmarne

Острова Блекхолмасъ.

KALLIOLINNA

Острова Каллиоллинна.

Ulricasborgs Badhus

Банища.

ALLMÄNNA PLATSER OCH BYGGNADER. (Ступающія мѣста и строения.)	
a Botanisk Trädgård	Ботаническій садъ.
b Allmän d:	Публичный садъ.
c Ulricasborgs Brunnskhus	Журикасборгское заведение водоу.
d d:	Бадъусъ.
e Astronomiskt Observatorium	Астрономическая обсерваторія.
f Theaterhus.	Театръ.
g Kliniskt Institut.	Клиническій институтъ.
h Lazarett	Лазаретъ.
i Stora Lutherska Kyrkan.	Большая лютеранская церковь.
j Mindre d:	Малая.
k Ryska Kyrkan.	Русская церковь.
l Biblioteket	Библиотечка.
m Alexanders Universitet.	Шведскій университетъ.
n Senatshuset.	Сенатъ.
o Rådhuset, o Societetshuset.	Патрушья, о. домъ обществ. собр.
p Gen. Gouverneurs huset.	Ген. Губернаторскій домъ.
q Kjöper. Residenset.	Императорскій дворъ.
r Tullhus.	Мѣсто таможеннаго сбора.
s Högskola.	Университетъ.
t Skolhus.	Школа.
u Fattighus.	Домъ для призрѣнія бѣдныхъ.
w Läne Håkte.	Губернская тюрьма.
x Läne Spannsåls Magazin.	Губерн. запасной Magazinъ.
y Militär Magazin.	Воинскій Magazinъ.
z Finska Län Gard Kasern.	Казаарня Л. Г. Оупл. к. Бат.
aa d:	Суккусъ.
ab d:	Мѣсто стрѣльбы въ цѣль.
ac Finska Sjö Equipage Kasern.	Казаарня Финск. Флотск. Служ.
ad d:	Лазаретъ.
ae Gen. drom Kasern m. Manège.	Каз. и Манежъ. Каз. ар. соборъ.
af Rysk Militär Kasern.	Казаарня Русскихъ воиновъ.
ag d:	Hospital.
ah Dårhuset.	Домъ сумасшедшихъ.
ai Begravningsplatser.	Кладбища.